

**ЕКСПЕДИЦИЯ ВЪВ ВОТТОВААРА – КАРЕЛИЯ И АРКАИМ – УРАЛ:
ЦЕНТРОВЕ НА ПРАЕВРОПЕЙСКАТА ЦИВИЛИЗАЦИЯ В РУСИЯ**

(Протоарии и праславяни)

**(Културолого-феноменологично декодиране
на митологичния, историческия и лингвистичния план)**

проф. д.ик.н. Стоян Денчев

проф. д.п.н. Александра Куманова

доц. д-р Никола Казански

ас. д-р Николай Василев

Резюме

През август 2015 г. от Университета по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ) и Българската академия на науките (БАН) под патронажа на Международната академия по информатизация при ООН, Арктическата Академия на науките и Ноосферната обществена Академия на науките в Русия се осъществи *Първата българска научна експедиция във Воттоваара – Карелия и Аркаим – Урал*. В отсечката по Урал експедицията се проведе и под патронажа на губернатора на Челябинска област на Руската Федерация Борис Александрович Дубровски.

Целта на експедицията бе да се проследи трансмисията на соларния култ по новооткрити археологически следи – по планината *Воттоваара* в Карелия, Русия и историко-културния резерват „*Аркаим*” в Южен Урал, Русия.

Научен ръководител на експедицията е проф. д.ик.н. Стоян Денчев (класификация и метакласификация: информационна среда); екип: проф. д.п.н. Александра Куманова (философско наукознание и вторично-документално картографиране); доц. д-р Никола Казански (терминология); ас. д-р Николай Василев (лингвистичен разрез).

Настоящото проучване се осъществява чрез концепцията „информационна среда” (англ.: information environment) (С. Денчев), съгласно която този феномен се трансформира в проявите и взаимодействията на трите му съставни компонента:

1) „информационни фондове” (англ.: information funds) (съществуващите информационни явления, систематизирани в културолого-феноменологични пластове);

2) „информационни технологии” (англ.: information technologies) (познатите на хората технологии през съответните времена) и

3) „интеракции” (англ.: interactions) (битуващите гледища в историографията по изследваните явления).

Конфигурацията „информационна среда” – единството от: 1) „информационни фондове”, 2) „информационни технологии”, 3) „интеракции” – е избрана в качеството на ретикула (англ.: reticulum) на *това* проучване, структурирано във вид на **ризом** (англ., фр., лат. от гр.: rhizome) (А. Куманова).

Тук са обособени два основни раздела:

- **Воттоваара – Карелия** (направен е акцент върху родината на ариите на Северния полярен кръг и интерпретацията ѝ в археологическите експедиции в Северния Ледовит океан и в Карелия, както и в митологията) и

- Аркаим – Урал (за основа е взета интелектуалната база на проучванията на проф. Г. Б. Зданович – откривателя на Аркаим, който беше нашият водач в историческия резерват на 10.08.2015 г.).

Относително самостоятелна, но подчинена на общото развитие на *това* изследване, е неговата специализирана част: **Лингвистичен разрез** (представена е концепцията за праезика на славяните от времето на дописмената реч на праисторията на човека, декодираща **етимологията на звуковата информация по веригата звукове – артикулация – комбинаторика**, на нашите домакини в Челябинск и Аркаим филолозите – ерудити Л. П. Писанов и В. Л. Писанов (описваната звукова комуникация очевидно е погранична между предсричковата и предконсонантната писмени системи на праславяните).

Цикълът на предлаганите лингвистични етюди на Леонид и Владислав Писанови е посветен на **предсричковата – звукова комуникация** – съчетание от гласна и една или повече съгласни или само отделна гласна, което се изговаря с един гласък на издишаната струя и с **едно** отваряне на устата: **сричка** (англ.: syllable).

Тази звукова комуникация предхожда **сричкото писмо**, което е предшествано от **пиктографско – образно** (англ.: pictography) писмо (: староегипетско, старокитайско, старояпонско) (от ок. V хил. пр. н.е.) и **идеографско – условно-знаково** (англ.: ideography) писмо (постепенно образите се опростяват и развиват в условни знаци – **йероглифи** /англ.: hieroglyphs/; **знаците – идеограмите** /англ.: ideograms/ дават само идея) (: египетско, китайско, японско) (от IV хил. пр. н.е.).

Известно е, че първоначално пиктографското писмо, след това идеограмите се изместват от **клинообразни идеограми** (/комбинации от клиновидни чертички/, обозначаващи **едносрични думи**, по-късно – **отделни срички**) (: **клинообразно /клинопис**: англ.: cuneiform character /: шумерско, авестийско /староперсийско/, вавилонско, гръцко) (от IV хил. пр. н.е.).

Описваната от Леонид и Владислав Писанови звукова комуникация очевидно е **погранична между предсричковата и предконсонантната писмени системи**.

Консонантната (англ.: consonant) **азбучна** (англ.: alphabetical) писмена система за **съгласните букви** (англ.: consonants) (: финикийска, арамейска, пахлави /средноперсийска/, арабска, фарси /новоперсийска/, арменска, гръцка, староеврейска, сирийска, южноарабска) предхожда **азбучното писмо – гръцкото писмо** (: етруско, латинско /латиница/, готско, глаголица, кирилица) (срв.: **Денчев, С.** и др. Графемите на писмото на Homo sapiens`a (Естествена знакова класификация на човечеството) : Плен. докл. / **С. Денчев, А. Куманова**. // *Нови информационни технологии в образователния процес* / III науч. семинар на СВУБИТ, Слънчев бряг, 8-10.05.2008 г. – София, 2009, с. 9-26. – Библиогр.: 19 неномер. назв. в 35 номер. бел. – С рис. на авт. – *Comp.: Giulietti, Francesco. Storia delle scritture veloci (dall`antichità ad oggi)*. – Firenze : C. E. Giunti – G. Barbèra, 1968. – 514 p.).

Във фокуса на вниманието ни е една внушителна хипотеза, хвърляща светлина може би към онези древни 35 000 години (от общо 40-хилядната история на човечеството), за които не знаем достатъчно (защото едва от 5 хиляди години човекът пише), а може би – към предшестващите ги хилядолетия...

Наст. изследване показва два взаимосвързани информационни потока:

1) Велико преселение на протоариите назад в хилядолетията (от 20 хил. до 5 хил. г. пр. н.е.), осъществено предполагаемо от север – Хванирата (по *Авеста*), която в продължение на хилядолетия потъва, и изключително напредничавият ѝ народ – ариите се спуска на юг и югоизток – по планините Воттоваара в Карелия и Урал, където изгражда **СТРАНА НА ГРАДОВЕТЕ, БЕЛЯЗАНА С ФЕНОМЕНАЛНАТА СОЛАРНА ПЛАНИРОВКА НА АРКАИМ, И ОТ ТУК СЕ НАСОЧВАТ КЪМ ИРАНСКАТО ПЛАТО, ЗА ДА ОСЪЩЕСТВЯТ СВОЯ ИЗВЕСТЕН ГИГАНТСКИ ПЪТ В ИСТОРИЯТА, ДОСТИГНАЛ И ДО БАЛКАНСКИЯ ПОЛУОСТРОВ**: комплексът е привлечен като **методологически възел** на проучените многостранни явления, посочени в заглавието *тук*;

2) осмислен е **методологичният въпрос**: трансмисиите на соларния култ, разпространен от север по цялото земно кълбо, намерил място в редица огнени практики, проникнали на Балканския

полуостров от Мала Азия и вкоренени в иранския културен ареал, и свързани с вярванията на ариите – **ОТ КАКЪВ ПРОТОСОЛАРЕН КУЛТ ПРОИЗХОЖДАТ** (ние проучихме тези огнени практики в Иран и Турция – Северна Месопотамия: „устието” на проблема; *сега* се насочваме към неговия „извор”)...

Описаните информационни потоци са изследвани от нас:

- още в **научната историографска експедиция през 2008 г. в Руската национална библиотека в Санкт Петербург – най-голямото в света централно научно-документално хранилище по трансмисията на протоариите и протославяните**, доразвито от историографското ни проучване в тази библиотека, проведено през август на 2015 г. *и*

- по време на *наст.* експедиция в **Челябинската областна универсална научна библиотека (ЧОУНБ) (Челябинск) – най-голямото в Урал регионално научно-документално хранилище по трансмисията на протоариите и протославяните**; в тази библиотека се основахме на специално подготвената за нашето проучване литература по интересующите ни въпроси във вид на изложба, организирана по разпореждане на заместник-директора по научните въпроси на ЧОУНБ д-р Наталия Петровна Ситникова от завеждащия сектор в отдела по краезнание на тази библиотека д-р Лариса Валентиновна Каменская...

Първата апробация на подхода на библиографското картографиране, осъществен по времето на експедицията във Воттоваара – Карелия и Аркаим – Урал и историографирането на литературата по темата, е направен в Санкт Петербург на 6.08.2015 г. и 7.08.2015 г. в беседи с президента на Ноосферната обществена Академия на науките акад. Александър Иванович Субето (*рус.*: Субетто) и с президента на Арктическата Академия на науките акад. Валерий Брониславович Митко (*рус.*: Митъко). И двамата видни учени с поливалентна ориентация са научни консултанти на нашите соларни изследвания.

В *това* изследване се прави опит да се създаде **кадастрална библиографска карта по проблематиката на експедицията, третираща най-актуалните изследвания по преселението на ариите и пътя им във вековете, отразен в литературата от XIX-XXI в.** и да се очертае кръгът на издания на международната универсална библиография на планетата, който е ефективен за установяване на изчерпателна документална информация по темата.

Водещ *тук* е **методът на културолого-феноменологичното декодиране**, който е приложен комплексно към трите **плана на изследването: митологичния; историческия; лингвистичния.**

За планината Воттоваара в Карелия има данни за станало невероятно силно земетресение или друг природен катаклизъм (смяна на оста на Земята вследствие на сблъсъка на планетата ни с друго космическо тяло) преди хиляди години, което го превръща в сакрално място от супергигантски и многообразни кварцити и кварцитни пясъчници на възраст от 1 млрд. години, разбити от многочислени разчупвания, обновени в следледниковото време. Учените смятат – по една от версиите, че този катаклизъм е от 13-11 хил. г. до н.е., когато на север от Източна Европа е имало затопяне. Културата на сейдовете се заражда в конкретните геологични условия на Колския полуостров на Карелия и прилежащия му континентален ареал, към който е и Воттоваара. Сейдовете са **каменни олтари**, подобно на славянските „конь-камень”, подобни на нашите келтско-тракийски „побити камъни”. Според древните легенди сейдовете били обитавани от дух, който бил способен да се откъсва от земята. Направено е предположение, че в дълбока древност тук е имало **град**. За това свидетелстват и **разположението на огромни естествено огладени камъни, и следи от древни капища**... През 2011 г. Воттоваара е обявена за национален природен комплекс („Руският Стоунхендж”!).

Светилищата на Карелия са резултат от цяла културна среда, свързана с вярванията на протоариите. Древното название на Карелия, която преди е била остров, известен под названието „Рус” (или „Гарда”) (*санскр.*: 1) „расте, разширява се в пространството”; 2) „роса” – влага, вода; 3) [„Руса”] – светла напълно съответства на ролята ѝ в тази трансмисия. Езикът на древните арии е бил санскритският и описанието на пътя им от Полярния кръг на юг е отразено в най-старите *Веди – Ригведа /Веда на химните/*, разпространявани устно, а самите **Веди са побратим на Авеста и са с един и същ северен корен** (някои положения на последното отбелязано тук събрание на свещените книги на зороастризма могат да се открият в книгите на *Стария завет* на *Библията*). Самото название на Колския полуостров в Карелия – емблематичен за културата на ариите и олецетворяващ ареала като цяло – е образувано от протичащата тук река **Кола – Слънчева земя (Коло – едно от древните названия на Слънцето; Полярната звезда на север се нарича „кол”)**, което посочва **хиперборейската родина на тази**

култура. Хиперборейците са били поклонници на Слънцето. Култът към Слънцето процъфтява на Север. От Север идва **културата на лабиринта**, съдържаща в себе си **метаморфози на спиралата**. Тази култура е разпространена по цялото земно кълбо. Според една от версиите, тези форми (лабиринтите) са **закодирана проекция на хода на Слънцето по полярното небе** – природен феномен, който може да се наблюдава единствено на Север при друг наклон на земята. Лабиринтите включват в себе си **свастическа символика**, която отразява праобраза на развитието на вселената и човека в нея (по формата, по която текат реките на свещената планина Меру... Четирите течения на реките в Арктида могат да означават само едновременната посока към четирите страни на света, т.е. гласък от Северния полюс. Интересно е, че египтяните разбирали северната изпъкналост на земята като висша точка на единението с Небето. Индусите вярвали в свещената планина Меру, около която се въртели небесните светила, което е възможно единствено на Северния полюс. Аналогични утвърждения се откриват и в *Авеста* на древните иранци.

На картата на фламандския картограф Г. Меркатор (**Gerardus Mercator /1512-1594/**), издадена от неговия син Рудолф през 1595 г., **Хиперборея е изобразена като огромен остров, разделен от реки на четири части**. Посредата има езеро, а в центъра на езерото – остров, на който се извисява **планината Меру (Хара), около която се върти небето – феноменология (прототип на лабиринта), която може да бъде наблюдавана, както се отбеляза, при определени климатологични условия само на Север.**

И така, съвременните находки на океанската археология край бреговете на Северния Ледовит океан показва, че още 6 хил. години назад хребетите Ломоносов и Менделеев са били още суша. **Тогава и последните арии са напуснали дълго и бавно потъващата Арктида.** Тази територия след известната в науката **планетарна катастрофа от преди 20 хил. години** (описана и в *Библията*), **изместила оста на Земята и довела до движения в земната кора, потъва.**

От руската експедиция през 1948-1949 г. на дъното на Северния Ледовит океан са открити планински хребети. Изследванията показали, че хребетите (Ломоносов и Менделеев) в далечното минало са били суша. **Съвременните учени считат, че тези хребети са части от Хиперборея.** В руските води на Северния Ледовит океан се намира подводна планина, чийто връх достига до най-ниската повърхност на леда. Възможно е това да е **митическата планина Меру (обител на Рая на Земята, родина на ариите), намираща се някога на върха на света (на Северния полюс), за което съобщават легендите.**

Първите преселения на ариите започват приблизително преди 12 хил. години, т.е. около 6 хил. години е продължавало тяхното изселване от застудяващата и бавно потъващата Арктида. Преди около 12 хил. години, по съвременни научни данни, завършва ледниковия период, дебелината на ледовете на който достигали до съвременна Воронежска област (Русия).

Въз основа на разбирането на социоприродната културна цялост на човечеството (В. И. Вернадски /1865-1945/) и **общите корени в историята на религията, излезли от едно място на поклонение към светлината (!)** (Дж. Кемпбъл /Joseph John Campbell, 1904-1987/; М. Елиаде /Mircea Eliade, 1907-1986/, А. Корбен /Henry Corbin, 1903-1978/, рационалното включване на философско-религиозния интелектуален план във философско-информационната картина на света в категорията „дълго време“ (М. М. Бахтин /1895-1975/) обезпечава интелектуална възможност за съотнасянето на религиозните картини на света (*Авеста – Упанишиди – Библия – Коран*) с рационалното знание (философско, историческо и т. п. по целия спектър на хуманигаристиката), което съдейства за **създаването на универсална периодизация на човешката история и универсалното декодиране на смисъла на текстовете – и митологичните в това число – във вид на дърво на историко-културното развитие на човечеството...**

Историко-културният резерват „Аркаим“ се намира в Урал на юг-югозапад от град Челябинск. Той представлява укрепен град-светилище (от над 2 хил. г. пр. н.е.) и е свързан със соларния култ на преселението на ариите от северните земи към Иран и Индия. Открит е през 1987 г. и е спасен като по чудо от потапяне в язовир след обществена акция.

Преди повече от 4500 г. в степите на Южен Урал се появява цивилизация, известна като „Страна на Градовете“ (простираща се на 250 км от запад на изток и на 350 км от север на юг с 22 укрепени центъра), с център селището Аркаим, чието име – от тюркски (винаги в новите имена има запазени постари значения) – означава „**слънцеподобен**“. Според някои тълкувания „Арка-им“ означава „**Небесна земя**“... Градът има радиална планировка с два некропола, жилища и площад в центъра. Има и отводнителна система при дъждове. Съществуват достатъчно доказателства, за да се предполага, че тук

са се извършвали **ритуали, свързани със Слънцето и Огъня**. Възможно е тук да са били огнепоклонници, предшественици на **зороастризма**. По стародавен обичай трупите са се излагали на високи стълбове, за да бъдат изкълвани от птиците, а после костите се измивали и погребвали в земята (по-късно започва да се практикува трупополагане в земята или в погребални кургани)... Антропологическите изследвания в Аркаимската долина очертават наличието на **етнически тип, сходен с този на по-късните иранци и индийци** (тези скулпторни възстановки са направени на база на материал от близките некрополи)...

Очевидно Аркаим е бил посветен на **праарийския Бог-Слънце**, но корените му са също в **арктическата религия на Полярната звезда**. Самата кръгова структура на селището е стародавен соларен символ.

Кръговата структура има дълбок цивилизационен, прагматичен (отбранителен) и особено ритуален смисъл: *срв.*: каменните баби от Аркаимската долина. Тя произлиза от арктическата цивилизация на протоариите с техните **светилища-лабиринти**. Сведения за нея намираме в полумитичните сказания на Платон (Plato; 428-348 пр. н.е.) за Атлантида, за града на хипербореите Електрис (построен под знака на Полярната звезда!) и особено за Асгард, свещения град на нордическия бог Один, описан в *Едуме*.

Видният френски философ-метафизик Рене Генон (René Guénon, 1886-1951, известен още като шейх Абд-ал Уахед Яхия /Shaykh 'Abd al-Wahid Yahya/), изтъква, че свастиката (*вж.*: *по-горе*) (древен знак, извънредно разпространен в останките на Аркаим) като **символ на вечното движение и развитие около един постоянен духовен център**, е свързана не само със Слънцето, но и – преди това – с Полярната звезда като арктически символ.

Високата степен на иновации, характерна за цивилизацията на протоариите в Аркаим, се изразява в различни водоотточни и канализационни системи, но особено важно е наличието на следи от **най-древните колесници**, които по-късно са като характерен белег на други арийски цивилизации като хетската и иранската (700 г. пр. н.е – до днес).

Аркаим е междинното звено между мегалитната култура на Стоухендж и Воттоваара и преносът на древните знания към Шумер, Анатолия и Иран.

Това е ярко потвърждение за **протоарийските корени на славяните**.

Аркаим освен това е **символ на духовното единство на западната нордическа култура и източната мъдрост**.

В Аркаим се проследява явно сходство между древната „Страна на градовете” на протоариите и по-новата „гардарика” (*скандинав.*: „Страна на градовете”) на руските славяни (V-XI в.), състояща се от над 130 града.

Точно тази компактна форма на Аркаим не позволява той да бъде наречен просто селище, тъй като тя е конфигурирана – като **свръхград** – с мощно отбранително и комуникационно предназначение (между домовете има връзка по пръстеневидната улица; бойните кули са и обсерватории). Тази форма е **форма – модел на вселената**. Същността на града – уникално чудно обяtie на Земята и Небето – е помещаване в ландшафта, хармонично съжителство с него и неговото творческо преобразуване (*срв.*: ноосфера /В. И. Вернадски/!), но и съсредоточаване едновременно в същността на вътрешното пространство... Тя по удивителен начин напомня и футуристично – по-ефикасно – и „фабриките на света” от най-ново време (XXI в.) като тези в Англия, Германия, САЩ и Русия.

... Навсякъде се повтаря една и съща схема. **Ариите се претопяват в местния етнически субстрат, но го облагородяват, цивилизоват и често (но не винаги) му оставят като емблема името си**.

Така става с келтите и тракийците (каменните слънчеви обсерватории-храмове), етруските в Италия (екологична металургия), с хетите в Анатолия (колесницата), дорийците в Елада (обработка на желязо), с иранците в Иран (страна на ариите; първата световна империя), българите и балканските славяни (държавно устройство и приемане на християнството), викингите (варягите) в Киевска Рус (държавно устройство и приемане на християнството) и накрая норманите в келтско-саксонска Англия (строителство на замъци и кръстоносни походи).

Именно в **евразийската цивилизация на Русия се отразява най-ярко този хилядолетен кръговрат на взаимосвързаната и взаимообогатяваща се културна еманация на протоариите и праславяните**.

Неописуемо е, когато се намиращ насред безбрежните евроазиатски степи – между горите на тундрата и Воттоваара и планините на Централна Азия, – за да осъзнаеш, че това е само **една междинна**

спирка на хилядолетния път на ариите от Европа към Азия и обратно, подобен на ежегодните миграции на птиците от север на юг и обратно...

Понякога думата „**арий**” се превежда именно като „**свой**” (певците в химните на *Авеста* и *Ригведа* наричат себе си **арии**).

Преди 4 хил. години в Аркаим възниква, вкоренява се и се развива сложна и своеобразна култура, която може да се разглежда като **древен модел на евразийско степно уседнало поселение**.

В Аркаим хората са живели заедно със Слънцето, заедно с природните сезони.

Не бит, а битието е възплетено в аркаимския дом – и от каменния, и от бронзовия век. Археолозите тук получават възможност не толкова да извличат предмети от градището, колкото да възстановяват самия **модел на древния живот – на цялата страна**, където хилядолетия преди нас е кипял живот.

В Аркаим по удивителен начин се преживява **космическия статус на човека и творенията му**.

В Аркаим пулсира един вечен призив на хората на нашата планета – **да се живее в съгласие и в хармония със законите на природата**.

Откритието на Аркаим в наши дни (края на ХХ в.) може би е закономерно: именно ние, съвременниците на ХХІ в. – като геокосмически същности – имаме мисията да преосмислим отношението си към света като **единство на висока духовна и материална култура** – алтернатива, без която сме обречени като популация на унищожение и гибел.

Аркаим е открита вечна (и постмодерна!) карта на мисията на човечеството към ноосферното му самосъзнание на настоящето и бъдещето, която отговаря на въпроса: **как хармонично да се съотнесат и проявяват една чрез друга духовната и материалната култура**.

1. Апробирана е концепцията „**информационна среда**” (*англ.*: information environment) (С. Денчев) посредством **ретикула** (*англ.*: reticulum) (А. Куманова), състояща се от: „**информационни фондове**”, „**информационни технологии**” и „**интеракции**”, в изследване с обособени в единна структура два основни раздела: **Воттоваара – Карелия и Аркаим – Урал**; в раздела **Лингвистичен разрез** е приведен уникален лингвистичен материал по праезика на славяните

2. Очертано е **Великото преселение на протоариите**, станало преди повече от 4 хил. г. от север (предполагаемо *Хванирата*) по планините Воттоваара и Урал.

3. Обоснован е **единният произход на протоарии и праславяни** и тяхното взаимно допълване и обогатяване през вековете на огромни територии от Евразия.

4. Благодарение на наскоро разкритите **центрове на тази праевропейска култура в Русия** (Воттоваара и Аркаим) – скандинавските соларни светилища в Карелия и протоцивилизацията в Страната на градовете в Южен Урал – е възможно да се задълбочат изследванията на тази първевропейска цивилизация, която достига до Балканите, Анатолия, Иран и Индия.

5. Изследването на трансмисиите на протосоларния култ, разпространен от север по цялото земно кълбо, намерил място в редица огнени практики като **нестинарството**, проникнали на Балканския полуостров от Мала Азия и свързани с вярванията на ариите, дава по-ясна панорама на феномените, на чиито общ фон са се формирали последните.

6. Създаването на кадастрална библиографска карта по проблематиката на експедицията във Воттоваара и Аркаим, третираща най-актуалните изследвания по преселението на ариите и пътя им във вековете, отразен в литературата от ХІХ-ХХІ в. чрез непосредствена работа в **Руската национална библиотека в Санкт Петербург** – най-голямото **световно** научно-документално хранилище по трансмисията на протоариите и протославяните и в **Челябинската областна универсална научна библиотека** – най-голямото **регионално** научно-документално хранилище по трансмисията на протоариите и протославяните, позволява описваните в това изследване проблеми да бъдат разглеждани в един интердисциплинарен контекст на хуманитаристиката (универсалното знание) през ХХІ в.

Протоариите и праславяните, които са били винаги едно цяло, но не са се развивали в една посока – ариите се преселват на югоизток (ирано-индоевропейци) и на югозапад (келти и

траки), са изповядвали ВИНАГИ религията на Слънцето. Това се потвърждава от всички наши изследвания в Русия, Анатолия и Иран.

По-късно, след като преминават през различни практики, свързани с огъня като символ на Слънцето, Слънчевата религия на ариите от Аркаим се развива в зороастризм и накрая в християнство.

В християнството Божията светлина заема особено място като върховен израз на Божествената същност (*иврит*: „шехина” – Божествено присъствие /*срв.*: присъствено знание/)... Това е и **неопалващият огън на къпината на Мойсей** (когато Господ се явява на Мойсей в египетската пустиня като къпинов храст, горящ с неопалващ /неизгарящ/ пламък !!!).

Най-скорошен пример за описаното, в България е учението на Петър Дънов – Учителя (с индоарийското име *Бейнса Дуно*, 1864-1944) като следовник на богомилите (манихеи-зороастрийци-аркаимци).

Точно в този контекст нестинарите са жреци на Божествения огън, който не само не ги изгаря, но ги просветлява и дори осенява с провидческа дарба (както е било и при последната истинска нестинарка баба Злата)...

Сакрални планини на гигантския в историята преход от Арктида на ариите са Воттоваара в Карелия и Урал със своята Страна на градовете, съхранили – всяка по уникален начин – спомена за **варата** на последния цар на държавата Хванирата Йима:

- Воттоваара – като мистично място, съответстващо на духа на митовете и легендите за праариите;

- Аркаим в Южен Урал – като духовно и материално възплъщение на тази ваара...

На база на експедицията е структурирана традиционна и електронна библиотека от 167 описания на първично- и вторичнодокументална информация, която конфигурира **електронна библиотека ARYANICA**, предназначена за научноизследователски и учебно-педагогически цели.

Ключови думи: Първа българска научна експедиция във Воттоваара – Карелия и Аркаим – Урал (2015) – протоарии и праславяни: културолого-феноменологично декодиране на митологичния, историческия и лингвистичния план